

Valtion ja Helsingin seudun kuntien välisen maankäytön, asumisen ja liikenteen sopimuksen 2024–2035 hyväksyminen

YLKV 08.10.2024 § 87

516/00.04.01.00/2024

Lisätiedot:

yhdyskuntatoimen johtaja Marianna Harju, puh. 050 304 1234
etunimi.sukunimi@kauniainen.fi

Helsingin seudun maankäytön, asumisen ja liikenteen sopimuksen 2024–2035 (MAL-sopimus) valmisteluryhmä sai sopimusehdotuksen valmiiksi 17.9.2024. Hallituksen talouspoliittinen ministeriövaliokunta puolsi sopimusehdotuksen linjauksia 23.9.2024, ja sen jälkeen sopimusehdotus on hyväksyttävänä kuntien päätöksentekokoelimissä. Valtio hyväksyy MAL-sopimuksen valtioneuvoston periaatepäätöksellä loppuvuodesta. Sopimus on tarkoitus allekirjoittaa joulukuussa 2024. Sopimus on luonteeltaan aiesopimus. Sen toimenpiteiden toteutumista seurataan vuosittain.

Sopijaosapuolia ovat ympäristöministeriö, liikenne- ja viestintäministeriö, työ- ja elinkeinoministeriö, valtiovarainministeriö, Väylävirasto, Liikenne- ja viestintävirasto, Uudenmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus, Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus ARA sekä kuntaosapuolet Espoo, Helsinki, Hyvinkää, Järvenpää, Kauniainen, Kerava, Kirkkonummi, Mäntsälä, Nurmijärvi, Pornainen, Sipoo, Tuusula, Vantaa, Vihti ja HSL.

Valmisteluryhmän ehdotus MAL-sopimukseksi on esityslistan **liitteenä**. Ohessa myös linkki ympäristöministeriön sivuille

[Valmisteluryhmän+ehdotus+Helsingin+seudun+MAL-sopimukseksi+17.9.2024.pdf \(ym.fi\)](#)

Sopimuksen tarkoitus ja tavoitteet

MAL-sopimus perustuu Helsingin seudun 14 kunnan ja valtion yhteiseen tahtotilaan seudun kehittämisestä. Sopimusmenettelyn tarkoituksena on vahvistaa kuntien keskinäistä yhteistyötä ja suunnittelu yhteistyön jatkuvuutta, kumppanuutta seudun kuntien ja valtion välillä sekä osapuolten sitoutumista seudun kehittämiseksi tarvittaviin toimenpiteisiin. Sopimuksen tavoitteena on edistää Helsingin seudun kestävästä kasvusta kehittämillä vähäpäästöistä ja kestävästä yhdyskuntarakennetta ja liikennejärjestelmää, sekä parantaa elinkeinoelämän elinvoimaisuutta, liikenneturvallisuutta, liikennejärjestelmän digitalisaatiota ja tarpeita vastaavaa asuntokaavoitusta ja -tuotantoa. Tavoitteena on myös torjua segregatiota ja asunnottomuutta sekä edistää asuinalueiden monimuotoisuutta ja alueiden asuntokannan monipuolisuutta.

Sopimuksessa on kuvattu tavoitetilat vuodelle 2035, kehityspolut sekä tarvittavat toimenpiteet vuosille 2024–2027 tavoitteisiin pääsemiseksi. Sopimukseen sisältyvät ne keskeisimmät ja vaikuttavimmat maankäyttöä, asumista ja liikennejärjestelmän kehittämistä koskevat toimet, jotka edellyttävät kuntien keskinäistä tai kuntien ja valtion yhteistyötä. Sopimuksen toteutumisen kannalta on tärkeää, että myös muut kuntien ja valtion kehittämistoimet tukevat sopimuksen tavoitteiden toteutumista.

Rahoituskokonaisuus

MAL-sopimuksessa on varattu Helsingin seudulle rahoitusta 308,5 milj. euroa, minkä lisäksi julkisen henkilöliikenteen palveluihin on varattu 18,8 milj. euroa. Kaikkiaan Helsingin seutua rahoitetaan siten 327,3 miljoonalla eurolla. Tämän lisäksi edellisen MAL-sopimuksen pohjalta on lähijunaliikenteen varikoiden suunnitteluun käytettävissä valtion avustusta vajaa 3 milj. euroa.

Valtio on neuvotteluissa pitänyt tärkeänä lähijunaliikenteen varikkokysymyksen ratkaisemista, raskaan liikenteen taukopaikkojen ja vaihtoehtoisten käyttövoimien jakeluinfraan toteutusta sekä liikenteen digitalisaation edistämistä. Näihin ei varikoiden suunnittelurahoitusta lukuun ottamatta ole sopimuksessa esitetty rahoitusta.

Vertailuna edelliseen sopimuskierrökseen voidaan todeta, että Helsingin seudun MAL-sopimuksen 2020–2023 sisältämä liikenteen rahoitus oli 615,2 milj. euroa. Siten valtion rahoitus Helsingin seudulle lähes puolittuu nyt edelliskierrokseen verrattuna. Vuonna 2023 hyväksytyin MAL 2023 -suunnitelman mukainen valtion investointitarve Helsingin seudulle vuosille 2024–2027 olisi lähes miljardi euroa.

Keskeiset toimenpiteet ja niiden rahoitus

Vantaan ratikka (Vantaa)

Vantaan ratikan hankesuunnitelman mukainen kokonaiskustannusarvio on 606 milj. euroa, josta kiinteästi raitiotien rakentamiseen liittyviä kustannuksia tällä hetkellä on tunnistettu olevan 594 milj. euroa. Valtio avustaa Vantaan ratikan kiinteästi raitiotien rakentamiseen liittyvistä kustannuksista enintään 30 % ja enintään 144,1 milj. euroa. Lisäksi valtio luovuttaa ehdollisesti maa-alueita Vantaan kaupungille ilman erillistä rahallista korvausta.

Asemien ja matkaketjujen kehittäminen (Helsinki)

Väylävirasto osoittaa yhteensä 15 miljoonaa euroa vuosina 2025–2028 valtion rataverkon asemien korjaus- ja parantamistoimenpiteiden suunnitteluun ja toteutukseen Helsingin kaupungin alueella. Liikenne- ja viestintävirasto Traficom puolestaan sitoutuu avustamaan Helsingin kaupungin rahoitusvastuulla olevien metro- ja juna-asemien peruskorjauksen ja parantamisen toteuttamisesta sopimuskaudella 2024–2028 syntyneitä kustannuksia yhteensä enintään 15 miljoonalla eurolla ja enintään 30 %:n rahoitusosuudella asemakohtaisesti. Lisäksi Helsingin kaupunki ja Väylävirasto selvittävät yhteistyössä VR:n kanssa, miten päärautatieaseman vaihtoyhteyksiä ja jalankulkuolosuhteita parannetaan.

Joukkoliikenteen kehittäminen

Valtio avustaa Helsingin seudun julkisen henkilöliikenteen palveluita vuosina 2024–2027 18,8 miljoonalla eurolla.

Väyläverkon parantamishankkeet ja suunnittelu

Valtio osoittaa yhteensä 17,8 miljoonaa euroa vuosina 2025–2028 valtion väyläverkon pieniin yhteisrahoitteisiin parantamishankkeisiin KUUMA-seudulla. Valtio osoittaa yhteensä 2 miljoonaa euroa valtion väyläverkon yhteisiin suunnittelukohteisiin KUUMA-seudulla.

Teiden liikenneympäristön muuttaminen maankäytön tiivistämiseksi

Valtio selvittää yhteistyössä pääkaupunkiseudun kuntien kanssa pääkaupunkiseudun pääväylien roolia ja valtakunnallista merkitystä vuoden 2025

aikana. Selvityksen valmistuttua kunnat ja valtio voivat yhdessä väyläkohtaisesti keskustella hallinnollisista muutoksista ja muista mahdollisuuksista muuttaa liikenneympäristöä alhaisempia ajonopeuksia ja tiiviimpää yhdyskuntarakennetta tukevaksi.

Vt 4 Lahdenväylän kehittäminen (Helsinki)

Lahdenväylän (vt 4) liikennekäytävässä on kaksi hankekokonaisuutta: 1) Kehä I – Kehä III ja Ilmasillan eritasoliittymän kehittäminen (vt 4) 2) Suunnitteilla oleva Helsingin kaupungin pikaraitiotie Viikki-Malmi ja siihen liittyvät vt 4 Koskelantie – Kehä I toimenpiteet, Koskelan raitiotievarikko sekä maankäytön merkittävä lisääminen alueella.

Valtatien 4 toimenpiteiden kokonaiskustannusarvio on 138,1 milj. euroa. Valtion osuus näistä kustannuksista on enintään 64 milj. euroa ja Helsingin kaupungin osuus on enintään 74,1 milj. euroa.

Mt 101 Kehä I Maarinsolmun eritasoliittymä (Espoo)

Valtio käynnistää Kehä I:n (mt 101) parantamisen Maarinsolmun kohdalla Espoossa. Hankkeen kustannusarvio on noin 59,1 milj. euroa, josta valtion osuus on enintään 33,7 milj. euroa ja Espoon kaupungin osuus enintään 25,4 milj. euroa.

Kt 51 Koivusaaren eritasoliittymä Länsiväylällä (Helsinki)

Valtio varautuu toteuttamaan kt 51 Länsiväylällä sijaitsevan Koivusaaren eritasoliittymän. Hanke palvelee Helsingin maankäyttöä ja sen kustannusarvio on noin 52 milj. euroa.

Rantaradan baana (Kauniainen)

Kauniainen yhdessä valtion kanssa toteuttaa Rantaradan baanan Kauniaisten kaupungin alueelle sijoittuvan osuuden siten, että reitti jatkuu katkeamattomana Espoon kaupungin alueella muodostaen yhtenäisen pyöräilyn laatukäytävän kaupunkiseudulle. Valtio kohdentaa Kauniaisten kaupungille baanan toteutukseen enintään 2,6 milj. euroa. Baanan Kauniaisten osuuden kustannusarvio on 6 milj. euroa. Rantaradan baana toteutetaan Espoon kaupunkiratahankkeen rinnalla vuosien 2024–2027 aikana.

Lähijunaliikenteen varikkokokonaisuuden suunnittelu

Lähijunaliikenteen varikoiden suunnitteluun vajaa 3 milj. euroa (30 % suunnittelukustannuksista) edellisen MAL-sopimuksen mukaista Traficommin myöntämää valtionavustusta.

Kunnat varmistavat valtakunnallisen ja lähijunaliikenteen kehittämisen toteuttamalla kolme uutta lähijunaliikenteen varikkoa junaliikenteen tarpeisiin perustuen. Varikoiden toteuttamisesta vastaa Pääkaupunkiseudun Junakalustoyhtiö Oy. Uudet varikot toteutetaan Pääradalle Keravan Jäspilään, Rantaradalle Espooseen tai Kirkkonummelle sekä lähijunaliikenteen varikkoselvitykseen perustuen Kehäradalle Petakseen tai Keimolaan.

Espoon kaupunki ja Kirkkonummen kunta laativat selvityksen Rantaradan lähijunaliikenteen varikoiden vaihtoehtoisista sijaintipaikoista vuoden 2024 aikana. Selvityksen perusteella kunnat käynnistävät kumpikin lähijunaliikenteen varikon kaavoituksen viimeistään vuoden 2025 aikana omilla alueillaan. Tavoitteena on, että varikon toteutuksen mahdollistavat kaavat etenevät niin, että vuoden 2027 loppuun mennessä voidaan päättää liikenteellisen tarkastelun, toiminnallisuuden ja kustannusarvioiden perusteella minne varikko toteutetaan.

Ilmalan alueen maankäytön muutosten selvittäminen

Valtio ja Helsingin kaupunki tekevät yhteistyössä selvityksen, jossa tutkitaan edellytykset Ilmalan alueella maankäytön muutoksille. Jatkoselvitykset ohjelmoidaan niin, että niiden tulokset ovat käytettävissä osana seuraavaa MAL-suunnitelmaa siten, että niiden toimeenpanosta voidaan sopia kuntien ja valtion kesken seuraavassa MAL-sopimuksessa tai muussa yhteydessä.

Asuntotuotanto, asuminen ja elinympäristön laatu

Kunnat sijoittavat uudesta asuntotuotannosta vähintään 95 % MAL 2023 -suunnitelmassa esitetyille maankäytön ensisijaisille vyöhykkeille. Valtio osoittaa omistamaansa maata asuntotuotantoon myymällä, vaihtamalla ja tarvittaessa maankäyttösopimuksia hyödyntäen. Valtio kohdentaa valtion tukemaa asuntotuotantoa MAL 2023 -suunnitelman maankäytön ensisijaisille vyöhykkeille. Valtiolta ei kuitenkaan aiempien MAL-sopimusten tapaan tule rahallista tukea seudun asuntopolitiikan toteuttamiseen tai asuntotuotantotavoitteiden saavuttamiseen.

Helsingin seudun kunnat huolehtivat, että asuntotuotantoon soveltuva asemakaavavaranto vastaa vähintään viiden vuoden asuntotuotantotarvetta.

Pitkän aikavälin tavoitteena on, että Helsingin seudulle valmistuu keskimäärin 16 500 uutta asuntoa vuodessa. Asuntotuotantotavoitteen seurannassa otetaan huomioon kuntien toiminnasta riippumattomat tekijät, mm. suhdannetilanne. Seudulle on arvioitu valmistuvan keskimäärin 10 000 asuntoa vuodessa vuosina 2024–2027.

Yhdyskuntatoimen johtaja Marianna Harju:

Yhdyskuntavaliokunta päättää esittää KH:lle, että se esittäisi KV:lle valtion ja Helsingin seudun kuntien välisen maankäytön, asumisen ja liikenteen sopimuksen 2024 – 2035 hyväksymistä neuvottelutuloksen 17.9.2024 mukaisena.

Päätös:

Päätösehdotus hyväksyttiin.

Liitteet:

Valmisteluryhmän ehdotus MAL-sopimukseksi

Jakelu:

Kaupunginhallitus